Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

21. märts 2019*

Eelotsusetaotlus – Maagaasi siseturg – Gaasijaotusteenuse kontsessioon – Kontsessioonide ennetähtaegne lõpetamine üleminekuperioodi lõppedes – Tulevase kontsessionääri poolt endisele kontsessionäärile tasumisele kuuluv hüvitis – Õiguskindluse põhimõte

Kohtuasjas C-702/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 15. juuni 2017. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. detsembril 2017, menetluses

Unareti SpA

versus

Ministero dello Sviluppo Economico,

Presidenza del Consiglio dei Ministri – Dipartimento per gli Affari Regionali,

Autorità Garante per l'Energia Elettrica il Gas e il Sistema Idrico – Sede di Milano,

Presidenza del Consiglio dei Ministri – Conferenza Stato Regioni ed Unificata,

Ministero per gli affari regionali – Dipartimento per gli affari regionali e le autonomie,

Conferenza Unificata Stato Regioni e Enti Locali,

menetluses osales:

Lucia Sanfilippo,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot (ettekandja), kohtunikud C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen ja M. Safjan,

kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Unareti SpA, esindajad: *avvocato* G. Caia, *avvocato* A. Clarizia, *avvocato* M. Midiri ja *avvocato* S. Colombari,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* F. Sclafani,

– Euroopa Komisjon, esindajad: O. Beynet, G. Gattinara ja P. Ondrůšek,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb liidu õiguse ja õiguskindluse põhimõtte tõlgendamist avalike teenuste kontsessioonide valdkonnas.

2 Taotlus on esitatud Unareti SpA kohtuvaidluses Ministero dello Sviluppo Economico (Itaalia majandusarengu ministeerium), Presidenza del Consiglio dei Ministri – Dipartimento per gli Affari Regionali (Itaalia ministrite nõukogu esimehe kantselei – regionaalasjade osakond), Autorità Garante per l'Energia Elettrica il Gas e il Sistema Idrico – Sede di Milano (Itaalia elektrienergia-, gaasi-, ja joogiveeameti Milano büroo), Presidenza del Consiglio dei Ministri – Conferenza Stato Regioni ed Unificata (Itaalia ministrite nõukogu esimehe kantselei – riigi ja maakondade ühiskonverents), Ministero per gli affari regionali – Dipartimento per gli affari regionali e le autonomie (Itaalia regionaalministeerium, regionaal- ja omavalitsusasjade osakond) ja Conferenza Unificata Stato Regioni e Enti Locali'ga (Itaalia riigi, maakondade ja kohalike üksuste ühiskonverents) nõude üle tühistada esiteks ministri 22. mai 2014. aasta dekreet nr 74951, mis käsitleb dokumendi „Suunised maagaasi jaotusvõrgu paigaldiste hüvitusväärtuse hindamise kriteeriumide ja teostamistingimuste kohta" kinnitamist (decreto ministeriale n. 74951 recante „Approvazione del documento „Linee Guida su criteri e modalità applicative per la valutazione del valore del rimborso degli impianti di distribuzione del gas naturale""; *GURI* nr 129, 6.6.2014), ja teiseks ministrite 20. mai 2015. aasta dekreet nr 106, millega muudetakse 12. novembri 2011. aasta dekreeti nr 226, mis käsitleb maagaasi jaotusteenuse hangete kriteeriume (decreto interministeriale n. 106, regolamento recante modifica al decreto del 12 novembre 2011, n. 226, concernente i criteri di gara per l'affidamento del servizio di distribuzione del gas naturale; *GURI* nr 161, 14.7.2015).

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 94), artiklis 24 on ette nähtud:

Liikmesriigid määravad või nõuavad, et maagaasiettevõtjad, kellele kuuluvad jaotussüsteemid, määraksid kas ühe või mitu jaotussüsteemi haldurit ajavahemikuks, mille liikmesriigid kehtestavad olenevalt tõhususest ja majandusliku tasakaalu näitajatest, […]."

Itaalia õigus

4 23. mai 2000. aasta seadusandliku dekreedi nr 164, millega vastavalt 17. mai 1999. aasta seaduse nr 144 artiklile 41 rakendatakse direktiiv 98/30/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta (decreto legislativo n. 164, attuazione della direttiva n. 98/30/CE recante norme comuni per il mercato interno del gas naturale, a norma dell'articolo 41 della legge 17 maggio 1999, n. 144; *GURI* nr 142, 20.6.2000), artikkel 14 näeb ette, et maagaasi jaotamine on põhimõtteliselt avalik teenus, mille osutamiseks kohalikud omavalitsusüksused annavad kontsessioone ainult hankemenetluse teel valitud kontsessionääridele kuni 12 aastaks.

5 Kehtivate maagaasi jaotamise kontsessioonidega seoses, mida ei ole antud riigihankemenetluse teel, on nimetatud seadusandliku dekreedi artikli 15 lõikes 5 täpsustatud:

„Käesoleva dekreedi jõustumisel jäävad gaasijaotusteenuse osas kehtivad kontsessioonid ning samuti kontsessioonid, mis on sõlmitud haldurite ümberkorraldamise tulemusena loodud äriühingutega, kehtima kuni määratud tähtajani, kui see lõpeb lõikes 7 ette nähtud üleminekuperioodi jooksul. Kehtivad kontsessioonid, mille puhul ei ole tähtaega ette nähtud või mille tähtaeg saabub pärast üleminekuperioodi, jäävad kehtima kuni üleminekuperioodi lõpuni. Viimasel juhul on neil, kellele kehtiv kontsessioon on antud, õigus saada […] uuelt teenuseosutajalt hüvitist, mis arvutatakse välja vastavalt lepingutes sätestatule, ja kui see ei ole poolte tahtest järeldatav, siis vastavalt kriteeriumidele, mis on sätestatud kuninga 15. oktoobri 1925. aasta dekreedi nr 2578, millega kiidetakse heaks kohalike omavalitsusüksuste ja provintside poolt avalike teenuste vahetut osutamist käsitleva seaduse konsolideeritud tekst (regio decreto n. 2578, approvazione del testo unico della legge sull'assunzione diretta dei pubblici servizi da parte dei comuni e delle province; *GURI* nr 52, 4.3.1926), artikli 24 punktides a ja b. See ei hõlma siiski teenuse osutamise suhte ennetähtaegse lõpetamise tõttu saamata jäänud tulu hindamist."

6 Kuninga 15. oktoobri 1925. aasta dekreedi nr 2578 artiklis 24 on selle reguleerimise raames, kuidas omavalitsusüksused ostavad tagasi teenuseid, mille kontsessiooni nad on andnud, sätestatud, et silmas tuleb pidada järgmisi kriteeriume:

„a) paigaldise ning sellega seotud vallas- ja kinnisvara tööstuslik väärtus, võttes arvesse aega, mis on möödunud tegevuse tegelikust algusest, või kui paigaldise või materjaliga on tehtud uuendusi, siis nende uuenduste tegemisest, ning arvestades lisaks tingimusi, mis on kontsessioonilepingus selle materjali omandiõiguse kohta sätestatud, kõnealuse kontsessioonilepingu lõppemise seisuga;

b) omavalitsusüksuste tehtud ettemakseid või nende antud toetusi, kontsessionääride tehtud proportsionaalsete registrimaksude ettemaksete summat ning kui kontsessiooni andnud omavalitsusüksustele on tehtud makseid, siis ka nende summat, pidades samuti silmas eelmises punktis nimetatud tegureid."

7 Majandusarengu ministri ning suhete eest maakondadega ja territoriaalse ühtekuuluvuse eest vastutava ministri 12. novembri 2011. aasta dekreedi nr 226, millega on sätestatud eeskirjad hankekriteeriumide ja maagaasi jaotamise avaliku teenuse osutamise pakkumuse hindamise kriteeriumide kohta, millega rakendatakse 1. oktoobri 2007. aasta dekreetseaduse nr 159, mis on koos muudatustega seadusena kinnitatud 29. novembri 2007. aasta seadusega nr 222, artiklit 46bis (decreto n. 226 del ministro dello sviluppo economico et del ministre per i rapporti con le regioni e la coesione territoriale recante regolamento per i criteri di gara e per la valutazione dell'offerta per l'affidamento del servizio della

distribuzione del gas naturale, in attuazione dell'articolo 46-bis del decreto legge 1 ottobre 2007 n. 159, convertito in legge, con modificazioni, dalla legge 29 novembre 2007, n. 222; *GURI* nr 22 regulaarne lisa, 27.1.2012), algse redaktsiooni artikli 5 lõigetes 2 ja 3 on sätestatud:

„2. „Hüvitusväärtus, mida on õigus saada neil, kellega on sõlmitud lõppev leping või kellele on antud lõppev kontsessioon, millel ei ole tähtaega ette nähtud või mille tähtaeg lõpeb hiljem kui uue kontsessiooni andmise kohta avaldatud hanketeates ette nähtud teenuse osutamise lõppemise kuupäev, arvutatakse välja lepingutingimuste kohaselt, nagu on ette nähtud 23. mai 2000. aasta seadusandliku dekreedi nr 164 hilisemate muudatustega arvestava redaktsiooni artikli 15 lõikes 5, eriti kui leping lõpetatakse enne kokkulepitud tähtaja lõppu.

3. Kui lõikes 2 nimetatud isikutele ette nähtud hüvitusväärtuse arvutamismeetod ei selgu lepingudokumentidest, sealhulgas juhul, kui on üldiselt märgitud, et hüvitusväärtus peab vastama turuhindadele, kohaldatakse kuninga 15. oktoobri 1925. aasta dekreedi nr 2578 artikli 24 lõike 4 punktides a ja b ette nähtud kriteeriume lõigetes 5–13 täpsustatud tingimustel, piirdudes paigaldise osaga, mis kuulub teenuseosutajale ning mille kohta ei ole ette nähtud, et see läheb hankelepingu kokkulepitud tähtaja lõppedes tasuta üle kontsessiooni andnud omavalitsusüksusele."

8 21. juuni 2013. aasta dekreetseaduse nr 69, mis on koos muudatustega seadusena kinnitatud 9. augusti 2013. aasta seadusega nr 98 ja millega kehtestatakse majanduse taaselavdamise kiireloomulised sätted (decreto-legge n. 69 convertito, con modificazioni, dalla legge 9 agosto 2013 n. 98, disposizioni urgenti per il rilancio dell'economia; *GURI* nr 144 regulaarne lisa, 21.6.2013), artikli 4 lõige 6 näeb ette, et gaasi jaotusteenuse hangete korraldamise hõlbustamiseks ning omavalitsusüksuste ja ettevõtjate kulude vähendamiseks „võib majandusarengu ministeerium anda suuniseid maagaasi jaotusvõrgu paigaldiste hüvitusväärtuse hindamise kriteeriumide ja teostamistingimuste kohta kooskõlas 12. novembri 2011. aasta dekreedi nr 226 artikliga 5".

9 Ministri 22. mai 2014. aasta dekreediga nr 74951 kinnitati „suunised maagaasi jaotusvõrgu paigaldiste hüvitusväärtuse hindamise kriteeriumide ja teostamistingimuste kohta", millele on osutatud 21. juuni 2013. aasta dekreetseaduses nr 69.

10 23. detsembri 2013. aasta dekreetseaduse nr 145, mis on koos muudatustega seadusena kinnitatud 21. veebruari 2014. aasta seadusega nr 9 ning mis käsitleb kava „Sihtriik Itaalia" käivitamise kiireloomulisi meetmeid, et seada piirid elektri- ja gaasitariifidele, muuta ettevõtted rahvusvaheliseks, neid arendada ja digiteerida, samuti meetmeid riiklike ehitustööde ja EXPO 2015 korraldamiseks (decreto-legge n. 145 convertito, con modificazioni, dalla legge 21 febbraio 2014 n. 9, interventi urgenti di avvio del piano „destinazione Italia" per il contenimento delle tariffe elettriche e del gas, per l'internazionalizzazione, lo sviluppo e la digitalizzazione delle imprese, nonché misure per la realizzazione di opere pubbliche ed EXPO 2015; *GURI* nr 300, 23.12.2013), artikli 1 lõikega 16 muudeti 23. mai 2000. aasta seadusandliku dekreedi nr 164 artikli 15 lõiget 5 nii, et asjassepuutuvate lepingutega reguleerimata aspektide reguleerimisel asendati viide kuninga 15. oktoobri 1925. aasta dekreedi nr 2578 artikli 24 punktides a ja b sätestatud kriteeriumidele viitega „21. juuni 2013. aasta dekreetseaduse nr 69 artikli 4 lõikes 6 nimetatud suunistele hüvitusväärtuse hindamise kriteeriumide ja teostamistingimuste kohta".

11 24. juuni 2014. aasta dekreetseadusega nr 91, mis on koos muudatustega seadusena kinnitatud 11. augusti 2014. aasta seadusega nr 116 ja millega kehtestatakse kiireloomulised sätted põllumajandussektori, keskkonnakaitse ning kooli- ja ülikoolihoonete energiatõhususe, ettevõtluse käivitamise ja arendamise, elektritariifi mõjutavatele kuludele piiride seadmise kohta ning liidu õigusest tulenevate kohustuste viivitamatuks määratlemiseks (decreto-legge n. 91 convertito, con modificazioni, dalla legge 11 agosto 2014 n. 116, disposizioni urgenti per il settore agricolo, la tutela ambientale e l'efficientamento energetico dell'edilizia scolastica e universitaria, il rilancio e lo sviluppo delle imprese, il contenimento dei costi gravanti sulle tariffe elettriche, nonché per la definizione immediata di adempimenti derivanti dalla normativa europea; *GURI* nr 144, 24.6.2014), tehti 23. mai

2000. aasta dekreetseaduse nr 164 artikli 15 lõikes 5 täiendav muudatus, sätestades, et hüvitis arvutatakse välja vastavalt lepingutes sätestatule, „kui need on sõlmitud enne“ 12. novembri 2011. aasta dekreedi nr 226 jõustumist.

12 12. novembri 2011. aasta dekreedi nr 226, mida on muudetud ministrite 20. mai 2015. aasta dekreediga nr 106, artikli 5 lõige 2 näeb ette, et kriteerium, mille kohaselt on tingimused lepingus kindlaks määratud, kehtib „tingimusel, et lepingudokumendid on allkirjastatud enne 11. veebruari 2012 ning hõlmavad kõiki metoodilisi andmeid, näiteks eri tüüpi varadele kohaldatavaid hinnakirjapunkte, mida tuleb kohaldada ajakohastatud dokumentatsiooni suhtes, ning füüsilise seisundi halvenemise käsitlemist, sealhulgas eri tüüpi varade kasutusiga, mille abil ka ametiasutus saaks hüvitusväärtust arvutada ja kontrollida“. Selle artikli lõikes 3 on veel sätestatud, et kui hüvitusväärtuse arvutamismeetod „ei selgu lepingudokumentidest, mis on allkirjastatud enne 11. veebruari 2012, sealhulgas juhul, kui on üldiselt märgitud, et hüvitusväärtus tuleb välja arvutada kuninga 15. oktoobri 1925. aasta dekreedi nr 2578 alusel, täpsustamata meetodeid, või kui seda tuleb hinnata turuhindade alusel“, kohaldatakse 12. novembri 2011. aasta dekreedi nr 226 artikli 5 lõigetes 5–13 täpsustatud tingimusi „piirdudes paigaldise osaga, mis kuulub teenuseosutajale ning mille kohta ei ole ette nähtud, et see läheb hankelepingu kokkulepitud tähtaja lõppedes tasuta üle kontsessiooni andnud omavalitsusüksusele, järgides hüvitusväärtuse hindamise kriteeriume ja teostamistingimuste suuniseid“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

13 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Unareti osutab maagaasiga varustamise avalikku teenust 213 Itaalia omavalitsusüksuses, millest suurem osa asub Lombardias, ligikaudu 7650 kilomeetri (km) pikkuse võrgu kaudu ja müügimahuga ligikaudu 2 miljardit kuupmeetrit gaasi aastas.

14 Ta palus Tribunale amministrativo regionale per il Laziol (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia) tühistada „Suunised maagaasi jaotusvõrgu paigaldiste hüvitusväärtuse hindamise kriteeriumide ja teostamistingimuste kohta“, mis on kinnitatud ministri 22. mai 2014. aasta dekreediga nr 74951.

15 Hiljem täiendas ta oma kaebust nõudega tühistada ministrite 20. mai 2015. aasta dekreet nr 106.

16 Unareti väitis nimelt, et vaidlustatud dekreedid on vastuolus õiguskindluse põhimõttega, kuna temalt võidakse tagasiulatuvalt võtta võimalus viidata selle hüvitise arvutamisel, mida tal on endise kontsessionäärina õigus saada, lepingutingimustele või kuninga 15. oktoobri 1925. aasta dekreedile nr 2578, ja ta on sunnitud viitama „Suunistele maagaasi jaotusvõrgu paigaldiste hüvitusväärtuse hindamise kriteeriumide ja teostamistingimuste kohta“, mis on kinnitatud ministri 22. mai 2014. aasta dekreediga nr 74951 ja on talle ebasoodus.

17 Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (Lazio maakonna halduskohus) jättis 14. oktoobri 2016. aasta kohtuotsusega kaebuse rahuldamata.

18 Unareti esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Consiglio di Statole (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu).

19 See kohus märgib, et tal tuleb asjaomase turu avamine konkurentsile ühitada juba tekkinud lepinguliste suhete kaitsega. Sel eesmärgil peab ta vajalikuks, et Euroopa Kohus tõlgendaks „asjassepuutuvaid liidu õigusnorme“ ja õiguskindluse põhimõtet, lähtudes eelkõige 17. juuli 2008. aasta kohtuotsusest ASM Brescia (C-347/06, EU:C:2008:416, punkt 71) ja 12. detsembri 2013. aasta kohtuotsusest Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation (C-362/12, EU:C:2013:834, punkt 44), et selgitada, kas vaidlustatud dekreetidega kehtestatud muudatused on nendega vastuolus.

20 Neil asjaoludel otsustas Consiglio di Stato (Itaalia kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

Kas […] liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette, et endistele kontsessionääridele ette nähtud hüvitiste suuruse kindlaksmääramise kriteeriume kohaldatakse tagasiulatuvalt, nii et see mõjutab varem kokku lepitud suhteid, on nende põhimõtete ja õigusnormidega vastuolus, või kas sellist kohaldamist õigustab – muu hulgas proportsionaalsuse põhimõtet silmas pidades – vajadus kaitsta muid üle-euroopalise tähtsusega avalikke huve, mis on seotud vajadusega võimaldada kõnealuse turu konkurentsitingimuste paremat kaitset koos suurema kaitsega selle teenuse tarbijatele, keda endistele kontsessionääridele ette nähtud summade suurenemine võiks kaudselt mõjutada?“

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

21 Alustuseks tuleb tagasi lükata Itaalia valitsuse argument, millega ta väidab, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, kuna see ei vasta Euroopa Kohtu kodukorra artikli 94 nõuetele.

22 Selle artikli kohaselt peab eelotsusetaotlus lisaks Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustele sisaldama esiteks lühiülevaadet vaidluse esemest ja asjassepuutuvatest asjaoludest, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on need välja selgitanud, või vähemalt ülevaadet faktilistest andmetest, millel eelotsuse küsimused põhinevad, teiseks ülevaadet kohaldamisele kuuluvatest riigisisestest õigusnormidest ja vajaduse korral asjakohasest riigisisesest kohtupraktikast ning kolmandaks selgitust, millistel põhjustel liikmesriigi kohus tõstatas liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate riigisiseste õigusnormide vahel näeb (26. mai 2016.aasta kohtuotsus NN (L) International, C-48/15, EU:C:2016:356, punkt 22).

23 Siiski nähtub eelotsusetaotlusest, et see vastab neile tingimustele, kuna see sisaldab piisavat ülevaadet põhikohtuasja faktilistest andmetest, mida on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktides 13–15, seal on Euroopa Kohtule teatavaks tehtud liikmesriigi asjassepuutuv õiguslik raamistik, mida on osundatud käesoleva kohtuotsuse punktides 4–12, ja kuna see võimaldab Euroopa Kohtul teada saada põhjused, mis on ära toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 16 ja 19 ning millest tingituna eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis küsimusi avalike teenuste kontsessioonide valdkonnas liidu õiguse ja õiguskindluse põhimõtte tõlgendamise kohta põhikohtuasja raames.

24 Järelikult on eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Eelotsuse küsimuse analüüs

25 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas liidu õigust avalike teenuste kontsessioonide valdkonnas tuleb õiguskindluse põhimõttest lähtudes tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised riigisisesed õigusnormid nagu põhikohtuasjas, mis muudavad norme, mille alusel arvutatakse hüvitis, mida on õigus saada maagaasi jaotamise kontsessioonide omanikel, kellele need on antud ilma hankemenetluseta, kui kontsessioonid ennetähtaegselt lõpetatakse, et anda need uuesti välja pärast hankemenetluse korraldamist.

26 Olgu märgitud, et avalike teenuste kontsessioonide valdkonnas kohaldatav liidu teisene õigus, st direktiivi 2009/73 artikkel 24 näeb üksnes ette, et liikmesriigid määravad ühe või mitu jaotussüsteemi haldurit ajavahemikuks, mille nad kehtestavad olenevalt tõhususest ja majandusliku tasakaalu näitajatest.

27 Peale selle on Euroopa Kohus selgitanud, et isegi kui avaliku teenuse kontsessioon ei kuulu erinevaid riigihankelepinguid reguleerivate direktiivide kohaldamisalasse (vt eelkõige 21. juuli 2005. aasta kohtuotsus Coname, C-231/03, EU:C:2005:487, punkt 16), tuleneb liidu esmasest õigusest, et avaliku võimu asutused, kes kavandavad sellise kontsessiooni andmist, on kohustatud järgima EL toimimise lepingu alusnorme üldiselt ja eelkõige kodakondsuse tõttu diskrimineerimise keeldu (vt selle kohta eelkõige 7. detsembri 2000. aasta kohtuotsus Telaustria ja Telefonadress, C-324/98, EU:C:2000:669, punkt 60).

28 Täpsemalt, kuivõrd niisugune kontsessioon tekitab teatavat piiriülest huvi, siis selle andmisel ettevõtjale, kes asub kontsessiooni andja asukoha liikmesriigis, rikutakse läbipaistvuse puudumise korral võrdse kohtlemise põhimõtet teistes liikmesriikides asuvate ettevõtjate kahjuks, kes võiksid olla sellest kontsessioonist huvitatud (vt selle kohta 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus ASM Brescia, C-347/06, EU:C:2008:416, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Kui selline ebavõrdne kohtlemine ei ole objektiivsete asjaoludega põhjendatud ning jätab kõrvale kõik ettevõtjad, kes asuvad teistes liikmesriikides peale kontsessiooni andja asukohariigi ja toimib põhimõtteliselt nende kahjuks, kujutab see endast kaudset diskrimineerimist kodakondsuse alusel, mis on ELTL artiklitega 49 ja 56 keelatud (vt selle kohta 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus ASM Brescia, C-347/06, EU:C:2008:416, punkt 60).

30 Seda arvestades tuleb märkida, et käesoleva kohtuotsuse punktides 26–29 viidatud nõuded puudutavad kohustusi, mida kontsessiooni andja peab täitma maagaasi jaotamise avalike teenuste kontsessiooni andmisel eelkõige juhul, kui see pakub teatavat piiriülest huvi.

31 Sellist eesmärki ega tagajärge ei ole aga põhikohtuasjas vaidlustatud dekreetidel, mis käsitlevad üksnes norme, mille alusel arvutatakse hüvitis – nimelt 23. mai 2000. aasta seadusandliku dekreedi nr 164 artikli 15 lõige 5 põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis –, mis on riigisisese õigusega ette nähtud kehtiva kontsessiooni omanikule, kellele see on antud ilma hankemenetluseta, ja mis on ennetähtaegselt lõpetatud, et anda see uuesti välja hankemenetluse tulemusena ainult riigisisese õiguse, täpsemalt sama seadusandliku dekreedi artikli 14 alusel, arvestades et direktiiv 2009/73 ei näe ette kehtivate gaasijaotamise kontsessioonide kahtluse alla seadmist.

32 Sellest järeldub, et kehtivate kontsessioonide kahtluse alla seadmine, mille tagajärjed on osaliselt kindlaks määratud põhikohtuasjas vaidlustatud dekreetidega, ei tulene gaasi jaotamise avalike teenuste kontsessioonide valdkonda reguleerivast liidu õigusest.

33 Lisaks ei saa see, et nende dekreetidega muudeti arvutamise aluseks olevaid norme eesmärgiga piirata teatud juhtudel hüvitise saaja võimalust tugineda kontsessioonilepingu tingimustele või kuninga 15. oktoobri 1925. aasta dekreedile nr 2578, iseenesest kujutada endast erinevat kohtlemist, mis asetab ebasoodsamasse olukorda ettevõtjad, kes võivad olla huvitatud sellisest teenusest, nagu osutab Unareti, ja kelle asukoht on mõne muu liikmesriigi territooriumil peale Itaalia. Arvutamise aluseks olevate normide see muudatus on vahet tegemata kohaldatav nii Itaalias asuvatele ettevõtjatele kui ka neile, kelle asukoht on mõnes muus liikmesriigis.

34 Selles kontekstis tuleb märkida, et kuigi liidu õiguse kohaselt peab õiguskindluse põhimõtet järgima liikmesriigi iga ametiasutus, kehtib see siiski vaid osas, milles ta vastutab liidu õiguse kohaldamise eest (vt selle kohta 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus ASM Brescia, C-347/06, EU:C:2008:416, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Nagu on aga märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 32 ja 33, ei ole Itaalia ametiasutused, kui nad lõpetasid kehtivad kontsessioonid ennetähtaegselt ja võtsid vastu põhikohtuasjas vaidlustatud dekreedid, tegutsenud liidu õiguse rakendamise kohustuse täitmiseks.

36 Selle asjaolu poolest erineb põhikohtuasi kohtuasjadest, millele viitas eelotsusetaotluse esitanud kohus ning milles on tehtud 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus ASM Brescia (C-347/06, EU:C:2008:416, punkt 71) ja 12. detsembri 2013. aasta kohtuotsus Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation (C-362/12, EU:C:2013:834), kus kohaldati õiguskindluse põhimõtet seoses liidu õigusest tulenevate kohustustega, mille alusel riigi pädevad asutused pidid vastavalt põhjendama erinevat kohtlemist, mis kaldus kõrvale käesoleva kohtuotsuse punktides 27–29 kirjeldatud nõuetest, ja maksma tagasi maksud, mis olid sisse nõutud vastuolus liidu õigusega.

37 Seega tuleb esitatud küsimusele vastata, et liidu õigust avalike teenuste kontsessioonide valdkonnas tuleb õiguskindluse põhimõttest lähtudes tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus sellised riigisisesed õigusnormid nagu põhikohtuasjas, mis muudavad norme, mille alusel arvutatakse hüvitis, mida on õigus saada maagaasi jaotamise kontsessioonide omanikel, kellele need on antud ilma hankemenetluseta, kui kontsessioonid ennetähtaegselt lõpetatakse, et anda need uuesti välja pärast hankemenetluse korraldamist.

Kohtukulud

38 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Liidu õigust avalike teenuste kontsessioonide valdkonnas tuleb õiguskindluse põhimõttest lähtudes tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus sellised riigisisesed õigusnormid nagu põhikohtuasjas, mis muudavad norme, mille alusel arvutatakse hüvitis, mida on õigus saada maagaasi jaotamise kontsessioonide omanikel, kellele need on antud ilma hankemenetluseta, kui kontsessioonid ennetähtaegselt lõpetatakse, et anda need uuesti välja pärast hankemenetluse korraldamist.

Allkirjad